

پژوهشکده علوم و فرهنگ اسلامی

دفتر نشر و انتشارات مجلس شورای اسلامی

جامع ترین فرهنگ موضوعی قرآن کریم

- در بردارنده بیش از ۲۵۰۰ موضوع اصلی قرآنی و هزاران عنوان فرعی
- برخورداری از نظام ارجاعات در عناوین مترادف و پیوسته
- در برداشتن اعلام قرآن اعم از اعلام قرآن اعم از اعلام سربح و اشاره ای
- جامع ترین منبع قرآن پژوهی با سه ویژگی: دقت، سرعت و آسانی

فهرست قرآن

کلید راهیابی به موضوعات و مفاهیم قرآن کریم

پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن

قم، چهارراه شهدا، ابتدای خیابان معلم، جنب سالن بایشاهی خدیجه
پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن

مصدوق پستی: ۳۶۸۸ / ۳۷۱۸۵، تلفن: ۳۷۷۳۹۱۱۵ - ۲۵

دورنما: ۰۲۵-۳۷۷۳۶۲۷۰

www.maarefjuran.com

Email: quran@maarefjuran.com

استقبال جهانی

با توجه به درخواست بسیاری از پژوهشگران قرآنی کشورهای عربی و اردو زبان، ترجمه عربی و اردوی این اثر نیز در حال انجام می‌باشد که تاکنون مجلداتی از ترجمه عربی و اردوی آن منتشر گردیده است و همچنین ترجمه انگلیسی آن از طرح های آینده این پژوهشکده می‌باشد.

سخن واپسین

لازم به ذکر است با استفاده از نظرات اندیشمندان قرآنی، این اثر در حال بازنگری می باشد.

مایه سرافرازی است که این معجم معنایی تاکنون توانسته است علاوه بر کسب افتخارات گوناگون، مورد اقبال کم نظیر فرهیختگان و پژوهشگران قرآنی و همچنین ائمه جمعه و جماعات و مفسران قرآن، قرار گرفته و زمینه تدوین آثار قرآنی اعم از کتاب، مقاله و پایان نامه‌های قرآنی در عرصه‌های حوزوی و دانشگاهی را فراهم نماید. به همین دلیل، علاوه بر گزیده چهار جلدی این اثر، نسخه نرم افزاری آن با همکاری مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) تهیه و در اختیار علاقه مندان قرار گرفته است.

افتخارات

۱. پژوهش برتر دبیرخانه دین پژوهان کشور، سال ۱۳۸۰؛
۲. کتاب برگزیده سال حوزه علمیه قم، سال ۱۳۸۴؛
۳. کتاب برگزیده سیزدهمین نمایشگاه بین المللی قرآن کریم، سال ۱۳۸۴؛
۴. اثر برگزیده همایش مرزبانان وحی، سال ۱۳۸۷؛
۵. کتاب سال جمهوری اسلامی ایران، سال ۱۳۹۰.

❖❖❖ رهیافتی به فرهنگ قرآن ❖❖❖

قرآن کریم سرچشمه همه پاسخ‌های بشر است؛ اما یافتن این پاسخ‌ها نیازمند کلیدی است که زمینه دسترسی سریع و آسان مراجعه به قرآن را برای تشنگان معارف نورانی قرآن فراهم نماید.

آثاری که تا کنون پیرامون قرآن پدید آمده‌اند، هنوز این کلید را فرادست ننهاده‌اند از این رو، بسیاری از مفاهیم قرآنی همچنان ناشناخته مانده‌اند.

«فرهنگ قرآن» گامی است برای دستیابی به این کلید و پدید آوردن فرهنگی فراگیر که همه اطلاعات قرآنی و آموزه‌های زلال و حیانی را از متن آیات برآورد و فراروی قرآن پژوهان نهاد.

ایده اصلی این طرح مربوط به قرآن پژوه معاصر مرحوم آیت الله هاشمی رفسنجانی می‌باشد که پژوهشگران پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن با بهره‌گیری از یادداشتهای تفسیری ایشان، این اثر کم نظیر قرآنی را خلق و به جامعه قرآن پژوه تقدیم نمودند.

طبقه بندی اطلاعات

پایه سامان دهی اطلاعات در این مجموعه، ترتیب موضوعی است و موضوع‌ها نیز بر مبنای تنظیم الفبایی چیده می‌شوند. همچنین در دل هر موضوع، اطلاعات مربوط به آن، بر شیوه نظام الفبایی قرار می‌گیرند. این چینش الفبایی موضوعی،

هم تفسیری موضوعی بر قرآن کریم به دست می‌دهد و هم به مثابه دانشنامه‌ای امروزی؛ پژوهندگان را در یافتن آسان و یکجای موضوع‌ها و مفاهیم مرتبط یاری می‌رساند. از دیگر سو، در این شیوه می‌توان از نظام ارجاع بهره برد تا موضوع‌ها و مدخل‌هایی که در یک قلمرو قرار دارند، به هم بازگردانده شوند و بدین سان، تفاوت‌های لفظی سبب نگردد که اشتراکات مفهومی نادیده گرفته شود.

مبانی و اصول:

۱. رعایت هنجارهای علمی نگارش فرهنگ‌نامه‌های امروزی؛

۲. تدوین اطلاعات به زبان و فرهنگ روز؛

۳. عرضه همه یافته‌های مهم قرآنی در باب هر موضوعی. برای وفاداری به این مبانی، مجموعه‌ای از مقررات در پژوهش و نگارش این اثر تدوین شد تا هم بیشترین معارف قرآنی فراهم آید و هم این کار بر پایه استنباطهای معتبر و منطبق با اصول تفسیر انجام پذیرد. دغدغه مهم ما، پرهیز از افتادن به ورطه تفسیر به رأی و کژروی در استنباط بوده و از این روی، کوشیده‌ایم تا ضمن پایبندی به مبانی علمی تفسیر، ظرفی نو و روزآمد برای آن برگزینیم.

مراحل تحقیق و تدوین

به منظور نظام‌دهی شایسته به روند فراهم سازی اثر، مراحل نه‌گانه زیر در مجموعه این مسیر مد نظر بوده است:

۱. گزینش موضوع‌های اصلی

۲. تشکیل پرونده‌های علمی

۳. پژوهش و تحقیق

۴. ارزیابی محتوایی

۵. مقابله و تصحیح

۶. هماهنگ‌سازی نمایه‌ها و موضوع‌ها

۷. نظارت علمی

۸. ویرایش

۹. کنترل نهایی

ویژگی‌ها و ثمره‌ها

این مجموعه دربردارنده بیش از ۲۵۰۰ موضوع اصلی و هزاران موضوع فرعی، از جمله اعلام قرآنی است و به اذن حضرت پروردگار، این ثمره‌ها را در پی خواهد داشت:

۱. گردآوری و طبقه‌بندی دقیق، سریع و آسان اطلاعات

قرآنی براساس مفاهیم؛

۲. زمینه‌سازی تدوین دائرةالمعارف بزرگ قرآن؛

۳. ایجاد زمینه تفسیر موضوعی قرآن کریم؛

۴. فراهم آوری عنوان‌های اصلی علوم اسلامی در شاخه‌های

گونگون (تزاروس علوم اسلامی)

۵. پدید آوردن بستری مناسب برای پژوهش‌های نو و

روزآمد و پایان‌نامه‌های قرآنی؛

۶. فراهم شدن زمینه مراجعه اقشار گوناگون جامعه به قرآن.